

ELV 2020

Beleidsplan ELV 2016-2020

Lijst van gebruikte afkortingen

- CEATL: Conseil Européen des Associations de Traducteurs Littéraires (European Council of Literary Translators' Associations)
- ELV: Expertisecentrum Literair Vertalen
- IVN: Internationale Vereniging voor Neerlandistiek
- KUL: KU Leuven
- LLA: Lage Landen Atelier
- MLV: Master Literair Vertalen
- NEM: Neerlandistiek Extra Muros (Internationale Neerlandistiek)
- NL-VT: Nederlands - Vreemde Taal
- PETRA: Plateforme Européenne pour la TRAduction littéraire (European Platform for Literary Translation; het project PETRA-E is hiervan een voortzetting op het gebied van Educatie)
- UU: Universiteit Utrecht
- VAV: Vlaamse Auteursvereniging
- VoL: Vertaalatelier op Locatie
- VvL: Vereniging van Letterkundigen

Inhoud

Uitgangspunten	1
Positiebepaling	2
ELV 3.0	3
Doelen	5
Innovatie en e-learning	7
Leerlijn Literair Vertalen.....	8
Dossiers.....	9
Netwerking en samenwerking	10
Communicatie.....	12
Bureau en beheer	13
Uitwerking	14
1. Kennis en expertise verzamelen	15
Dossiers	15
Denktank.....	15
Interne Kennisbank	16
Netwerk.....	17
2. Expertise ontwikkelen	19
Leerlijn	19
Digitaal leren	19
Formats, tools en handleidingen.....	20
3. Kennis en expertise verspreiden.....	22
Website	22
Kennisbank	23
Leerlijn	23
Mentoraatsprogramma	24

Lage Landen Ateliers en Vertaalateliers op Locatie	25
Cursussen	26
Train de Trainer	27
Literaire Vertaaldagen	27
Adviesfunctie.....	27
Communicatie	28

Uitgangspunten

In dit beleidsplan worden de lijnen uitgezet voor de periode 2016-2020. De focus ligt op wat er aan het eind van deze termijn moet zijn bereikt, vandaar 'ELV 2020'.

In de beleidsperiode 2016-2020 wil het ELV zijn hoofddoelstelling – de deskundigheid van literair vertalers in en uit het Nederlands bevorderen – vernieuwen op basis van wat blijkt uit onderzoek van markt en opleidings situatie en wat uit het overleg met de stakeholders (vertalers, opleiders, uitgevers, beleidsmakers) als behoefte naar voren komt. De aandacht komt meer nog dan voorheen te liggen op het delen van de beschikbare kennis.

Het beleid zal worden vastgesteld door het bestuur, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de betrokken instellingen. Dit gebeurt op basis van de ingediende plannen door het ELV-bureau. Een sterk uitgebreid adviesorgaan zal het bestuur adviseren over het beleid en de uitvoering ervan door het bureau. De inhoudelijke kwaliteit van de nieuwe diensten en producten die worden ontwikkeld, zal worden gewaarborgd door een wetenschappelijk comité, met leden uit de twee universiteiten.

Het ELV gebruikt de Leerlijn Literair Vertalen Leerlijn als didactisch fundament en de ELV-dossiers als informatieve basis voor alle activiteiten. Er zal veel aandacht zijn voor alle vormen van communicatie, zodat iedereen het ELV weet te vinden en vooral ook: dat het ELV voortdurend op de hoogte blijft van de noden en wensen van alle betrokkenen. Om zoveel mogelijk vertalers en opleiders binnen en buiten het taalgebied te bereiken, zullen voorts de mogelijkheden van digitalisering optimaal worden benut.

Positiebepaling

Het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV) werd in 2001 door de Taalunie opgericht als ‘Steunpunt Literair Vertalen’, het is al vanaf het begin een samenwerkingsverband van de KU Leuven (destijds Lessius Hogeschool Antwerpen) en de Universiteit Utrecht.

In eerste instantie richtte het ELV zich sterk op het opleiden van nieuwe vertalers omdat er destijds nog weinig scholingsmogelijkheden voor literair vertalers waren. Inmiddels zijn er honderden vertalers opgeleid, waarvan een groot aantal inmiddels tot de gevestigde orde behoort. Gaandeweg zijn er enkele vertaalopleidingen bij gekomen, zowel universitair als niet-universitair, met name voor het vertalen *in* het Nederlands. Een belangrijke speler is de transnationale Master Literair Vertalen (MLV) van de Universiteit Utrecht (UU) en de KU Leuven (KUL) die werd opgericht met steun van de Taalunie en de Letterenfonds. Daarnaast werd door een groep ervaren vertalers in 2006 in Amsterdam de VertalersVakschool opgericht.

Het aantal Europese en wereldwijde relevante opleidingen kende slechts een bescheiden groei, dus voor de vertaalrichting Nederlands – Vreemde Taal blijft er een grote behoefte aan opleidingsmogelijkheden. Inmiddels is er wel een efficiënt netwerk ontstaan, waarvan gebruik kan worden gemaakt bij het opleiden van literair vertalers en het bereiken van hen die dat zouden kunnen worden.

In de toekomst zal het ELV zich in zijn beleid minder richten op het direct opleiden van vertalers en zich meer profileren als expertisecentrum, dat kennis verzamelt, ontwikkelt en verspreidt, toegespitst op de vragen uit de markt en de maatschappij.

De ambitie is in een nieuwe organisatiestructuur samen te (blijven) werken met alle spelers in het veld die zich richten op de bevordering van deskundigheid op het gebied van het vertalen van literatuur.

ELV 3.0

Het ELV heeft als doel om de deskundigheid van literair vertalers in en uit de Nederlandse taal te bevorderen om zo de kwaliteit van vertalingen in en uit het Nederlands te borgen.

Hiervoor heeft het ELV – samen met betrokkenen als de Letterenfondsen, de Taalunie en een Raad van Advies - instrumenten ontwikkeld: cursussen, mentoraten, coaching, vertaalateliers op locatie, online cursussen, een website en accounts op verschillende sociale media.

Er zijn inmiddels honderden vertalers opgeleid, grotendeels in samenwerking met de Letterenfondsen. Hierbij is dankbaar gebruik gemaakt van de inzet van vele docenten/mentoren: ervaren literair vertalers, vertaaldocenten van universiteiten en andere opleidingen, vertegenwoordigers van uitgeverijen en andere instellingen, etc.

De afgelopen jaren zijn veel belangrijke dossiers gerealiseerd, zoals het Vertaalpleidooi, en er zijn (veelal nog impliciet) formats ontwikkeld voor cursussen, studiedagen en lesmethoden. Daarnaast is als uitvloeisel van het Vertaalpleidooi de transnationale Master Literair Vertalen opgericht en is het netwerk van opleidingen binnen en buiten het taalgebied groter geworden. Met de ontwikkeling van digitale cursussen is een bescheiden begin gemaakt.

Een cruciaal resultaat is de Leerlijn Literair Vertalen: door het ELV gepresenteerd in 2014 en daarna verder uitgewerkt in Europees verband in het kader van PETRA-E. Dit is een strategisch partnerschap binnen het programma Erasmus+, waarin naast de Taalunie, de KUL en de UU nog vijf andere Europese instellingen participeren.

Bij de start van een nieuwe beleidsperiode zullen de bakens opnieuw worden verzet. De nadruk zal meer liggen op de kwalitatieve verdieping van het onderwijs literair vertalen met *Nederlands als spiltaal* en minder op het zelf opleiden van vertalers.

Het uitgangspunt blijft dat het bij het opleiden van literair vertalers enerzijds gaat om een leeraanbod op maat, terwijl de ambitie anderzijds is om een e-aanbod te realiseren dat vaker inzetbaar is en een aanzienlijk breder bereik realiseert. Maatwerk wordt als het ware dubbel geleverd: in de mate waarin het focust op een specifieke competentie uit de Leerlijn of op een lacune in het aanbod. Het is daarom ook nodig om in het beleid een onderscheid te maken tussen vertalen *in* en *uit* het Nederlands.

Zoals opgemerkt is het aanbod voor vertalers *in* het Nederlands inmiddels een stuk groter dan voor vertalers uit het Nederlands. In overleg met de Letterenfondsen, die zich actief inzetten voor de promotie van Nederlandstalige literatuur in het buitenland en op basis van de Dossiers, zal het ELV in eerste instantie vaststellen waar extra opleiding nodig is voor vertalers Nederlands - Vreemde Taal. Daarnaast wordt onderzocht waar de hiaten voor vertalers *in* het Nederlands vallen.

Er wordt zo veel mogelijk ingezet op digitalisering, zodat verwacht wordt dat het rendement en vooral het bereik van het ELV daarmee aanzienlijk worden vergroot.

Doelen

Voor de periode 2016-2020 zijn de volgende doelen gesteld:

- De expertise en kennis die de afgelopen vijftien jaar is opgedaan vastleggen en (digitaal) beschikbaar stellen en zo bijdragen aan de ontwikkeling van een (virtuele) gereedschapskist voor vertaalopleiding.
- Informatie over de vertaalmarkt en het vertalersbestand verzamelen ten behoeve van het beleid (samen met andere actoren) en deze omzetten in beleidsaanbevelingen. Hiervoor moeten onder meer de banden met de uitgeverijen verder worden aangehaald en verstevigd.
- Overzicht hebben over het opleidingsveld voor literair vertalen met Nederlands als spiltaal. Welke talen, wie heeft welke kennis en expertise? Waar zijn lacunes in deskundigheid en instrumenten?
- Verzamelen en expliciteren van kennis en expertise en deze ter beschikking stellen aan relevante partijen (met name vertaalopleidingen, vertaaldocenten en vertalers), in alle mogelijke vormen die zich daarvoor lenen: cursussen, modellen, cursusformats, nascholing, (digitale) leeromgevingen, informatie, website, nieuwsbrieven, ...
- Stimuleren dat binnen het netwerk van opleidingen literair vertalen – zowel academisch als niet-academisch – kennis, expertise, ervaringen worden uitgewisseld, verzameld, bewerkt, gedeeld en verduurzaamd wordt.
- Als (virtueel) platform functioneren voor alle relevante partijen in de sector (vertalers, opleiders, opleidingen)

en andere belanghebbenden zoals uitgevers, vertalersverenigingen, fondsen).

- Overzicht houden over het palet aan didactische instrumenten, hierover adviseren en de kennis en expertise omzetten in nieuwe producten en diensten voor vertalers en opleidingen.
- Beleidsinstanties adviseren over de inzet van middelen voor vertaalopleiding, inclusief het voeren van het secretariaat voor mentoraten en andere individuele scholingsvoorzieningen.

Innovatie en e-learning

Er is in de afgelopen jaren al een begin gemaakt met het ontwikkelen van nieuwe, online cursusvormen en het aanbieden van bijvoorbeeld *weblectures* op kleine schaal. De ervaringen hiermee zijn positief en nodigen uit tot het verder verkennen van de mogelijkheden en ontwikkelen van de instrumenten. Hierbij is zowel vertaaldidactische als technologische kennis nodig, die deels al in huis is maar voor een een deel ook van elders zal moeten worden betrokken. Juist op het gebied van online onderwijs volgen de ontwikkelingen elkaar momenteel snel op. Het is nu zaak om de expertise in andere en de eigen onderwijsinstellingen te lokaliseren, te evalueren en toe te (laten) snijden op het literair vertaalonderwijs, met de bedoeling om het vervolgens ter beschikking te stellen voor of als model aan te reiken aan opleiders en opleidingen literair vertalen in en uit het Nederlands en zo hun zelfstandige werking te bevorderen.

Het lijkt geen twijfel dat e-learning alle kansen biedt voor toelevering van algemene kennis en expertise op het gebied van literair vertalen. De uitdaging ligt erin nieuwe onderwijsvormen (digitaal, blended, kort, viceversa, intensief etc.) op het door het veld gevraagde maatwerk aan te laten sluiten en leerlijnen en loopbanen zo optimaal en individueel mogelijk te realiseren.

In de periode 2016-2020 zal het ELV zich blijven inzetten voor talent door middel van individuele scholing (mentoraten, ontwikkelingsbeurzen, coaching), maar ook binnen dit kader zullen de mogelijkheden van gedigitaliseerd leren en afstandsleren worden verkend en benut met de bedoeling te komen tot een groter rendement van voor individuele vertalers geleverde didactische inspanningen. Dit alles gebeurt tegen achtergrond van de Leerlijn, die daarmee haar didactische invloed kan versterken maar waardoor ook duidelijk zal worden voor welke competenties en vaardigheden instrumenten ontbreken.

Leerlijn Literair Vertalen

De Leerlijn Literair Vertalen, die nog volop in ontwikkeling is, zal fungeren als fundament onder alle activiteiten van het ELV. Wanneer het project PETRA-E in september 2016 is afgerond, zal er een Europese versie van de Leerlijn zijn, die als instrument kan dienen voor iedereen die zich met de opleiding en professionele scholing van literair vertalers bezighoudt. Opleiders krijgen een model aangereikt waarmee zij hun programma's kunnen ijken en uitwisseling van studenten en docenten kunnen vergemakkelijken; vertalers kunnen, met de Leerlijn in de hand, voor zichzelf vaststellen op welk niveau zij zitten. Zij zien welke competenties zij al hebben verworven en aan welke competenties zij nog kunnen gaan werken. Over het vervolg van PETRA-E in Europa zal nog moeten worden nagedacht, net als over de vraag welke rol het ELV daarbinnen zal spelen.

Voor het ELV zal er een taak zijn in de verspreiding en implementatie van de Leerlijn voor iedereen die zich bezighoudt met het literair vertalen in en uit het Nederlands. Deels houdt dat ook in dat de geesten rijp moeten worden gemaakt voor het werken met competenties en een dergelijk analytisch model. Hoewel het gereedkomen van deze Leerlijn een enorme mijlpaal zal zijn, is de volgende stap nog crucialer: hoe komen vertalers van het ene niveau naar het volgende? Het ELV wil daar voor het Nederlands als spiltaal een belangrijke rol in spelen. Allereerst is er een inventariserende taak: welk onderwijs wordt op welke plaats voor welke taalrichting op welk niveau aangeboden? Waar vallen hiaten? En dan: hoe zouden de hiaten zo efficiënt mogelijk kunnen worden opgevuld? Hoe kan het ELV academische en niet-academische opleidingen faciliteren, kennis samenbrengen, uitwisseling vergemakkelijken? De Leerlijn zal uiteraard ook een gunstige invloed hebben op a. de evaluatie en beoordeling van literair vertalers en vertalingen in verschillende didactische, culturele en professionele contexten en b. de maatschappelijke perceptie van het beroep van de literair vertaler.

Dossiers

Naast de Leerlijn, die als onderliggend, didactisch concept functioneert, vormen de dossiers de basis voor deskundigheidsbevordering op alle in de Leerlijn opgenomen niveaus. Het ELV stelt gerichte dossiers per taal en vertaalrichting op grond van informatie, verzameld bij partnerinstellingen, Fondsen, Taalunie, online catalogi en bij het vertaalveld zelf.

In de periode 2016-2020 worden de dossiers verder uitgebreid en jaarlijks geüpdatet. De focus zal in 2016 komen te liggen op de dossiers Nederlands - Vreemde Taal, zodat er van zoveel mogelijk landen / taalgebieden informatie beschikbaar komt. In het Nederlandse boekenvak is onlangs het initiatief genomen om een Kenniscentrum op te richten; het ELV wil graag participeren in het Kenniscentrum en verder samenwerken met alle anderen die kennis verzamelen. Het overleggen en samenwerken met anderen is cruciaal, zodat er geen overlapping ontstaat en het ELV zich kan beperken tot het vertaling-gerelateerde.

Het ELV streeft met andere woorden een bundeling van krachten na met andere partners die nuttige kennis betreffende het boekenvak verzamelen, in het bijzonder aangaande vertaling-gerelateerde aspecten. In een eerste fase moet in kaart worden gebracht welke kennis voor welke partijen ontbreekt en welke concrete behoeften door derden worden geformuleerd. Dit zal bekeken worden met een ruimere groep dan tot nog toe gedaan is (stakeholders, interuniversitair, andere instellingen, binnen en buiten grenzen van taalgebied). De verzamelde en opgeslagen kennis zal beschikbaar worden gesteld via de website en speciale rapporten en voor belanghebbenden opvraagbaar zijn. Ook bieden deze data mogelijkheden voor een geïntegreerde aanpak: door bijvoorbeeld zowel een Zomercursus, een Vertaalatelier op Locatie als ontwikkelingsbeurzen in te zetten, kan meer synergie worden bereikt en een gerichte impuls aan een hele taalrichting worden gegeven.

Netwerking en samenwerking

Er is in de afgelopen jaren een uitgebreid netwerk ontwikkeld en er wordt al op verschillende manieren samengewerkt via de NEM-universiteiten, de VertalersVakschool, via het netwerk in ontwikkeling rond de MLV en de Jonge Vertalersgroep, het Platform Vertalen & Vertaalwetenschap en de verschillende betrokkenen binnen PETRA-E. Voorts kan de samenwerking met VAV, VVL, de uitgeversorganisaties en de fondsen worden geoptimaliseerd, op de punten waar er sprake is van gedeelde doelstellingen en belangen. Partijen kunnen vertegenwoordigd zijn in werkgroepen of bij expertmeetings of deel uitmaken van de nieuwe Adviesraad van het Bestuur, die minstens eenmaal per jaar bij elkaar komt.

Over de voortzetting van PETRA-E wordt momenteel gesproken; het ELV zal daar afhankelijk van de uitkomst een rol in spelen.

Zoals reeds eerder uiteengezet, wil het ELV meer nog dan voorheen expertise ter beschikking stellen aan (ver)taalopleidingen en vertalers, zowel binnen het taalgebied als daarbuiten. Een belangrijke partner is de transnationale Master Literair Vertalen (MLV), die zich geleidelijk uitkristalliseert in een telkens veranderend universitair, geesteswetenschappelijk opleidingsveld. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de opbouw van een internationaal netwerk van verwante, in de neerlandistiek ingebedde vertaalopleidingen, deels ook de partners van het ELV uit het NEM-netwerk. De Master zal samenwerkingsverbanden tot stand brengen tussen vertaalopleidingen (internationaal), met voorrang voor talen en landen die prioriteit hebben in het vertaalbeleid, terwijl die niet altijd binnen de curricula van de universiteiten vallen.

Interessant is de recente dynamiek rond talentontwikkeling en jonge vertalers. Vanuit MLV en ELV is er aansluiting met onder meer Het Literatuurhuis / ILFU (Utrecht), het Europees talentontwikkelingsplan voor jonge schrijvers en vertalers,

opgezet door het productiehuis Wintertuin/Nijmegen (Talent Development Program for Young Writers and Translators; partners zijn het Pisa Book Festival, Uitgeverij De Geus, Antwerpen Boekenstad, DeBuren, Booktailors Lissabon, Villanelle/De Studio Antwerpen en Tilt/Tilburg) en Crossing Border / The Chonicles (Den Haag). Er zijn publicatiemogelijkheden via tijdschriften als *Terras*, *Das Mag* en zijn uitgeverij, *Filter*, *tijdschrift voor vertalen*, en mogelijk ook de nieuwe uitgeverij Bananafish voor 'oddly enough untranslated books', die ook mikt op jonge vertalers. De Jonge Vertalersgroep heeft een Britse tegenhanger, het *Emerging Translators Network*, dat al uitstekend functioneert. In 2016 is een ontmoeting gepland.

Het ELV zal ervoor moeten zorgen dat jonge talentvolle vertalers die elders worden opgeleid, vergelijkbare kansen krijgen en ook aansluiting vinden met de vertaalmarkt.

Verder wordt waar mogelijk aangehaakt bij andere initiatieven die leiden tot verdere professionalisering van vertalers, zoals de Week van de Afrikaanse roman, studiemiddagen van de VvL of VAV en workshops die door vertalers zelf worden georganiseerd. In 2017 zal het ELV samen met de MLV host zijn van het jaarlijkse congres van CEATL, de Europese Raad voor Verenigingen van Literair Vertalers. De medewerking aan en financiële steun van de Literaire Vertaaldagen blijft in de komende jaren gecontinueerd.

Communicatie

Er wordt een nieuw communicatieplan opgesteld met een plan van aanpak voor 2016 en de periode 2017-2020. Per doelgroep (literair vertalers en degenen die dat willen worden, opleiders, uitgevers, andere instellingen) zal worden bekeken wat de behoeften zijn en hoe die het beste bereikt kan worden.

Een belangrijk aandachtspunt vormt de website. De huidige site is nogal statisch en dringend aan vernieuwing toe. Hij maakt deel uit van het Taalunieversum en in overleg met de afdeling Communicatie van de Taalunie zal worden onderzocht hoe de ELV-site dezelfde moderniseringsslag kan maken als de andere onderdelen. Verder zal er hoe dan ook een nog duidelijker onderscheid moeten worden gemaakt tussen de informatiefunctie en de meer dynamische onderdelen als het laatste vertaalnieuws en de vertaalfoto van de maand. Prominent onderdeel blijft het Vertalersbestand: voor vertalers die betrokken waren bij het ELV blijkt dit een ideale manier om zich te presenteren en gevonden te worden door potentiële opdrachtgevers en andere belangstellenden.

Het ELV wil een databank inrichten voor iedereen die zich serieus wil professionaliseren als literair vertaler. Zij krijgen toegang tot *weblectures* en ander instructiemateriaal. Iets vergelijkbaars kan worden ingericht voor studenten neerlandistiek buiten het taalgebied of docenten op het gebied van literair vertalen, met een aanbod van handige tools en de mogelijkheid om nieuwe werkvormen uit te proberen.

Vanzelfsprekend wordt het nu al zeer actieve *social media*-beleid voortgezet. Dit blijkt een erg efficiënte en prettige manier van communicatie met vertalers, beleidsmakers, redacteuren en andere relaties over de hele wereld.

Bureau en beheer

Het ELV krijgt een nieuwe beheersstructuur die ervoor zorgt dat de nieuwe doelstellingen zo adequaat mogelijk uitgevoerd kunnen worden en waarbij kennis en expertise behouden blijven. De betrokken organisaties zullen meer dan voorheen samenwerken als gelijkwaardige partners. Er komt een bestuur dat de opdrachtgever zal zijn voor het bureau, dat een coördinerende rol krijgt. De inhoudelijke kwaliteit van de nieuwe diensten en producten die worden ontwikkeld, zal worden gewaarborgd door een wetenschappelijk comité met leden uit de twee universiteiten. Het bestuur stelt daarnaast een adviesraad in, samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende betrokken groepen: vertalers, opleiders, uitgevers, beleidsmakers.

Het onderhavige plan kan mede gerealiseerd worden dankzij verschillende betrokken deskundigen, zowel binnen de drie instellingen als daarbuiten.

Voor alle activiteiten geldt dat ze niet alleen door het ELV zelf kunnen worden ontwikkeld, maar dat er zal worden samengewerkt met een pool van deskundigen binnen en buiten de betrokken instellingen. De manier waarop is afhankelijk van het gewenste resultaat, het zal gaan om het instellen van werkgroepen over een afgebakend onderwerp, het organiseren van expertmeetings of het inhuren van externe medewerkers voor de uitvoering van specifieke taken.

Uitwerking

Bij de uitwerking onderscheidt het ELV de volgende drieslag:

1. Kennis en expertise verzamelen
2. Expertise ontwikkelen
3. Kennis en expertise verspreiden.

Op de volgende pagina's volgt de invulling per onderdeel, met vermelding van de acties in 2016.

Het ELV beschouwt 2016 als overgangsjaar, waarin de beheersstructuur wordt verbeterd, nieuwe activiteiten worden gestart en bestaande kennis en expertise geëxpliciteerd. Daarnaast zijn er verschillende taken en activiteiten die op dezelfde manier als voorheen worden voortgezet, zoals het mentoraatsprogramma.

1. Kennis en expertise verzamelen

Dossiers

Er zijn in opdracht van het ELV inmiddels 14 dossiers opgesteld, voor de volgende taalrichtingen: *in* het Nederlands *uit* het Duits, Engels, Frans, Italiaans, Spaans, Japans en *uit* het Nederlands *in* het Duits, Engels, Frans, Italiaans, Spaans, Zweeds, Chinees, Japans. Deze dossiers bevatten per vertaalrichting en taal informatie over o.a. het aantal werkzame vertalers, leeftijdsopbouw vertalers, opleidingssituatie, beleidsadviezen.

De dossiers worden jaarlijks geüpdatet. Daarnaast zullen er ieder jaar tien nieuwe dossiers worden toegevoegd.

Voor 2016 komt de focus geheel te liggen op het aanvullen van de dossiers Nederlands – Vreemde taal, om zo een gedocumenteerd beeld te krijgen van de situatie voor de verschillende taalgebieden. In overleg met de Letterenfondsen en de Taalunie zal hierin een prioritering worden aangebracht. Net als in de afgelopen jaren wordt er iemand ingehuurd om de dossiers samen te stellen.

Acties 2016

- Tien nieuwe dossiers NL-VT.
- Opschonen bestaande dossiers

Consultaties

Er worden gesprekken of bijeenkomsten met deskundigen georganiseerd (stakeholders, experts binnen de universiteiten en erbuiten), waarin wordt nagegaan wat de noden en wensen zijn en hoe daaraan tegemoet kan komen, welke ontwikkelingen er zijn, over welke gegevens we al beschikken en welk onderzoek nog wenselijk zou zijn etc. Deze consultaties geven een belangrijke impuls aan het beleid.

Waar nodig zullen werkgroepen worden gevormd, om over specifieke kwesties verder te denken of om aan concrete diensten en producten te werken. Hetzelfde geldt voor de organisatie van expertmeetings of studiemiddagen.

Actie 2016

- Afspraken plannen bij verwante intellingen en grotere bijeenkomsten organiseren (onder meer met redacteurs en uitgevers)

Interne Kennisbank

Er wordt een interne databank ingericht, waarin alle informatie die van belang is voor het ELV, wordt verzameld, geordend en op maat gedeeld met de instellingen waarmee wordt samengewerkt. De dossiers vormen de onderliggende basis, maar daarnaast wordt ook het adressenbestand opgeschoond, wordt relevante informatie uit de activiteiten van de afgelopen jaren bij elkaar gebracht en wordt materiaal dat door anderen is ontwikkeld vergaard.

Door met portefeuilles te werken en regelmatig contact te houden met de verschillende stakeholders, wordt de vinger aan de pols gehouden over activiteiten elders en blijft het ELV op de hoogte van de activiteiten, wensen en noden van vertalers, opleiders, uitgevers en beleidsmakers.

In het Nederlandse boekenvak is onlangs het initiatief genomen om een Kenniscentrum op te richten; het ELV wil graag participeren in het Kenniscentrum en verder samenwerken met alle anderen die kennis verzamelen. Het overleggen en samenwerken met anderen is cruciaal, zodat er geen overlapping ontstaat en het ELV zich kan beperken tot het vertaling-gerelateerde.

Acties 2016

- Inrichten Interne Kennisbank

- Vullen met onder meer: cursusformats, voorbeelden aanpak andere docenten (zoals in Sheffield en Münster), werkvormen, overzichten weblectures, etc.
- Maken opleidingenoverzicht, op basis van de gegevens die nu al op de website van het ELV staan, aangevuld met meer gedetailleerde informatie over het curriculum
- Opschonen en uitbreiden relatiebeheersysteem (onder meer met gegevens uitgevers / redacteuren)
- Aanhaken bij kenniscentrum Boekenvak en / of andere plekken waar de vertaalmarkt gemonitord wordt

Netwerk

Zoals in het eerst deel van dit plan uiteengezet is er in de afgelopen jaren een uitgebreid netwerk ontwikkeld en wordt er op verschillende manieren samengewerkt met vertalers, docenten en vertegenwoordigers van andere instellingen in het literair vertaalveld.

Speciale focus ligt de komende tijd op het 'Internationale neerlandistiek'-netwerk en de uitgevers in Nederland en Vlaanderen.

Het project PETRA-E loopt nog tot 1 september 2016. Er zal naar gestreefd worden het hier opgebouwde internationale netwerk te bestendigen; dit bestaat momenteel uit acht partners en geassocieerde partners, daaronder CEATL en RECIT. Daarnaast zal verder worden gebouwd aan een netwerk van aan het ELV verwante instellingen (het British Centre of Literary Translation, het Deutscher Übersetzerfonds/Literarisches Colloquium Berlin, de Fabrique des Traducteurs, de Fondazione Pellegrino (tevens partner dan wel participant in het PETRA-netwerk). Drie van de genoemde instellingen zijn ofwel gelieerd aan universiteiten of hebben daar banden mee: resp. University of East Anglia, de Freie Universität Berlin en de universiteit van Urbino. Ook worden de alumni van met name de MLV en de VertalersVakschool actief gevolgd.

Acties 2016

- Verder uitbreiden netwerk ELV, onder meer door een serie werkbezoeken aan stakeholders, bezoeken aan congressen en bijeenkomsten, etc.

2. Expertise ontwikkelen

Leerlijn

Met de Europese presentatie van de Leerlijn in 2016 krijgen opleiders krijgen een handvat aangereikt om hun programma op maat in te richten. Vertalers kunnen hun eigen niveau inschatten en zich gericht verder professionaliseren. Beleidsinstellingen kunnen er het bereikte niveau van een vertaler mee bepalen.

Hoewel het gereedkomen van de Leerlijn een enorme mijlpaal zal zijn, is de volgende stap nog cruciaal: hoe komen vertalers van het ene niveau naar het volgende? Het ELV wil daar voor het Nederlands als spiltaal een belangrijke rol in spelen. Allereerst is er een inventariserende taak: welk onderwijs wordt op welke plaats voor welke taalrichting op welk niveau aangeboden? Waar vallen hiaten? En dan: hoe zouden de hiaten zo efficiënt mogelijk kunnen worden opgevuld? Hoe kan het ELV academische en niet-academische opleidingen faciliteren, kennis samenbrengen, uitwisseling vergemakkelijken?

Actie 2016

- Het instellen van een team van deskundigen dat bovenstaande vragen probeert te beantwoorden en verder werkt aan de ontwikkeling van de Leerlijn voor het Nederlands als spiltaal

Digitaal leren

Er is in de afgelopen jaren al een begin gemaakt met het ontwikkelen van nieuwe, online cursusvormen en het aanbieden van bijvoorbeeld *weblectures* op kleine schaal. De ervaringen hiermee zijn positief en nodigen uit tot het verder verkennen van de mogelijkheden en ontwikkelen van de instrumenten.

Het digitaal leren is daarom een belangrijk focuspunt van het ELV in de komende jaren. Er zal bij het bureau een nieuwe medewerker met ervaring op het gebied van online lesmateriaal worden aangesteld.

Er komt daarnaast een ontwikkelteam met experts van binnen en buiten het ELV om nieuwe mogelijkheden te verkennen en verder te werken aan de online modules.

In 2016 wordt een plan van aanpak gemaakt, waarin staat beschreven hoe de digitale leeromgeving van het ELV verder wordt ontwikkeld.

Acties 2016

- Start ontwikkelteam, ontwikkeling plan van aanpak
- Nieuw online lesmateriaal, o.a. weblectures

Formats, tools en handleidingen

De kennis die er binnen het ELV en bij de UU en KUL in het algemeen voorhanden is op het gebied van literair vertalen zal worden vastgelegd en gedeeld met andere opleiders.

Het gaat om cursusformats, mogelijke inrichtingen curricula, handleidingen, adviezen, etcetera.

Een voorbeeld: in 2015 zijn ten behoeve van de docenten van de Summer School praktische tips verzameld voor het leiden van een vertaalateliers. In bewerkte en geautoriseerde vorm kan dit document worden gedeeld met iedereen die een vertaalatelier gaat leiden, academisch of niet-academisch.

Het gaat daarnaast ook om toepassingen van de leerlijn: een handreiking aan opleiders en curriculumontwikkelaars hoe de leerlijn hen van dienst kan zijn.

Speciale aandacht is er voor de docenten Internationale neerlandistiek. Voor hen zullen modules worden ontwikkeld waarmee zij hun studenten kennis kunnen laten maken met het literair vertalen, zodat de potentiële vertalers van de toekomst worden bereikt en geënthousiasmeerd.

Tot slot wordt samen met de VertalersVakschool een publicatie voorbereid voor alle beginnende professionele

literair vertalers in en uit het Nederlands, met korte inleidingen over verschillende onderwerpen zoals het vertalen van dialogen, van dialect, specifieke genres, omgaan met realia, etc.

Acties 2016

- Plan van aanpak ontwikkeling formats, tools en handleidingen. Beginnen met wat al aanwezig is en geëxpliciteerd kan worden
- Bewerking tips voor docenten tot handleiding die verspreid kan worden
- Start ontwikkeling modules NEM, in samenwerking met de IVN (Internationale Vereniging voor Neerlandistiek) en individuele docenten
- Ontwikkelen formats Vertaalateliers op Locatie, Lage Landen Ateliers
- Publicatie in samenwerking met de VertalersVakschool: een bundel met bijdragen van een groot aantal deskundigen uit verschillende hoeken (academisch, niet-academisch) over topics op het gebied van literair vertalen, bestemd voor beginnende professionals

3. Kennis en expertise verspreiden

Website

De website wordt in de komende jaren vernieuwd. Hij maakt deel uit van het Taalunieversum en in overleg met de afdeling Communicatie en de webmasters van de Taalunie zal worden onderzocht hoe de ELV-site dezelfde moderniseringsslag kan maken als de andere onderdelen. Verder zal er een nog duidelijker onderscheid worden gemaakt tussen de informatiefunctie en de meer dynamische onderdelen als het laatste vertaalnieuws en de Vertaalfoto van de maand. Prominent onderdeel blijft het Vertalersbestand: voor vertalers die betrokken waren bij het ELV blijkt dit een ideale manier om zich te presenteren en gevonden te worden door potentiële opdrachtgevers en andere belangstellenden.

Acties 2016

- In overleg met de Taalunie vaststellen hoe de ELV-site www.literairvertalen.org kan worden vernieuwd analoog aan de andere onderdelen van het Taalunieversum.
- Overgang van de website naar een nieuwe vormgeving en structuur
- Onderzoeken of het Vertalersbestand kan worden uitgebreid met andere literair vertalers die door elders verworven competenties in aanmerking komen
- Opschoning en onderhoud verschillende onderdelen, accent op 'Veelgestelde vragen' en 'Opleidingen'
- Voortzetting actuele content: nieuwsberichten, Uitgelicht, Vertaalfoto van de maand

Kennisbank

Op basis van de interne kennisbank wordt zo veel mogelijk informatie gedeeld met vertalers, opleiders, uitgevers en beleidsmakers. Dat gebeurt in eerste instantie via de vernieuwde website.

Het gaat hierbij om deels al binnen het ELV beschikbaar materiaal dat wordt verzameld en gedeeld en deels om nieuw te ontwikkelen content. Het betreft onder meer de nieuwe versie van de Leerlijn Literair Vertalen met toelichting, weblectures, formats voor cursussen en atelier en links naar artikelen of websites die voor vertalers van belang zijn.

Actie 2016

- Inrichten kennisbank op de ELV-website
- Vullen met materiaal dat binnen het ELV al beschikbaar is, zoals cursusformats en weblectures
- Speciale focus op het beschikbaar stellen van de nieuw ontwikkelde Leerlijn Literair Vertalen gericht op Nederlands als spiltaal, met toelichting voor verschillende doelgroepen

Leerlijn

In 2014 presenteerde het ELV de eerste versie van de Leerlijn Literair Vertalen. Tussen 1 september 2014 tot 1 september 2016 wordt deze in Europees verband verder ontwikkeld in het kader van het project PETRA-E, een strategisch partnerschap van onder anderen de Taalunie, de KU Leuven en de UU. In 2016 wil het ELV ervoor zorgen dat iedereen die zich bezighoudt met het literair vertalen in of uit het Nederlands kennis neemt van de nieuwste versie van de Leerlijn.

Acties 2016

- Vertaling laten maken en drukken van de binnen PETRA-E ontwikkelde leerlijn

- Toevoegen achtergrondinformatie speciaal voor Nederlands als spiltaal, op de website van het ELV
- Verspreiding Leerlijn onder vertalers, opleiders, uitgevers en beleidsmakers

Mentoraatsprogramma

Het mentoraatsprogramma van de Letterenfonds en het ELV is in de afgelopen jaren zeer succesvol gebleken en zal in dezelfde vorm worden voortgezet.

Afhankelijk van de brontekst (voor vertalingen Nederlands – Vreemde Taal) of het land waarin de vertaler werkzaam is (VT-NL) wordt voor de mentoraten samengewerkt met het Nederlands Letterenfonds of het Vlaams Fonds voor de Letteren. Het ELV blijft het loket en stemt intern en met het betreffende fonds af over toekenning en verloop van de mentoraten.

In 2014 zijn fondsen en ELV een pilot gestart: ontwikkelingsbeurzen voor getalenteerde beginnende vertalers die net de stap nog moeten maken naar het verwerven van opdrachten met een (model)contract. Zij krijgen een afgebakend aantal uren begeleiding bij het maken van een vertaling en bij de inspanningen hiervoor een podium te vinden (uitgeverij, literair tijdschrift, etc.).

Het Nederlands Letterenfonds biedt meer ervaren vertalers de mogelijkheid tot het aanvragen van coaching, bijvoorbeeld bij een extreem lastig te vertalen boek of bij zeer specifieke vertaalproblematiek. Het ELV blijft ook voor deze aanvragen het loket.

Acties 2016

- Voortzetting mentoraatsprogramma, in samenwerking met de Letterenfonds
- Voortzetting programma ontwikkelingsbeurzen, in samenwerking met de Letterenfonds. In overleg

- vaststellen wie hiervoor worden uitgenodigd en wat het maximale aantal beurzen per jaar is
- Voortzetting loketfunctie coaching

Lage Landen Ateliers en Vertaalateliers op Locatie

Een Vertaalatelier op Locatie (VoL) is een opleidingsvorm waarbij studenten en recent afgestudeerden neerlandistiek overal ter wereld (nader) kennis kunnen maken met het literair vertalen uit het Nederlands. Deze vertaalateliers hebben als doel aankomend vertaal talent extra te motiveren bij het kiezen van een loopbaan als professioneel literair vertaler.

Zo'n atelier kan worden ingericht door vakgroepen Nederlands buiten Nederland en Vlaanderen met elke mogelijke talencombinatie. Universiteiten buiten het Nederlandse taalgebied waar Nederlands wordt gedoceerd kunnen bij het ELV een subsidie aanvragen om een VoL te organiseren.

Sinds een aantal jaren is hiervan ook een variant voor Nederland en Vlaanderen: de Lage Landen Ateliers (LLA's). Beide programma's zullen worden voortgezet, al moet wel goed worden bekeken hoe de ateliers aansluiten bij wat er volgens de dossiers nodig is. Belangrijk is met name dat niet steeds dezelfde landen / universiteiten de ateliers organiseren, maar dat juist wordt gezocht naar mogelijkheden in landen waar een grote behoefte is aan nieuwe aanwas, en die qua literair vertalen nog onontgonnen terrein zijn.

Acties 2016

- Ontwikkelen en verspreiden tools en handleidingen voor NEM-docenten ter facilitering van onderdelen literair vertalen in het curriculum
- Ontwikkelen en verspreiden handleiding voor het organiseren van een VoL / LLA
- Prioritering landen en taalgebieden, in afstemming met de Taalunie, de Fondsen en de IVN

- Actief benaderen instellingen waar LLA's of VoL's zouden moeten komen (voor talen waarvan uit de dossiers blijkt dat er behoefte is aan nieuwe aanwas)
- Vier Vertaalateliers op Locatie
- Zes Lage Landen Ateliers

Cursussen

In de nieuwe beleidsperiode ligt de focus eerder op het faciliteren van andere opleiders dan op het zelf aanbieden van cursussen. Dat is pas aan de orde wanneer er in het spectrum van opleidingen gaten vallen die niet elders kunnen worden opgevuld.

Het verschil tussen de opleidingssituatie voor vertalers *in* en *uit* het Nederlands is groot en dit vraagt dus ook om een andere benadering.

Vooralsnog zal nog wel een Zomercursus voor vertalers uit het Nederlands in in principe twee vreemde talen worden georganiseerd. Onder meer omdat is gebleken dat vertalers zich moeilijk voor een langere periode kunnen vrijmaken, wordt uitgegaan van een cursusduur van een week. De talen die per jaar op het programma staan worden vastgesteld op basis van de dossiers en de wensen van de Letterenfondsen.

Acties 2016

- Zomercursus voor vertalers in het Arabisch en Frans, in samenwerking met de Letterenfondsen
- Indien nodig en gewenst: één of meer online cursussen, die ook meteen als proeftuin dienen voor het verder ontwikkeling van e-learningmodules
- Onderzoek naar de mogelijkheid of andere partijen cursussen kunnen aanbieden voor specifieke talen waaraan behoefte is (op basis van de dossiers)

Train de Trainer

In de komende beleidsperiode wil het ELV extra ondersteuning bieden aan docenten die literair vertalers opleiden, in en uit het Nederlands, academisch en niet-academisch.

Op basis van de tools en handleidingen die worden ontwikkeld zal hiervoor een meerjarenplan worden gemaakt.

Acties 2016

- Meerjarenplan Train de Trainer
- Expertmeeting of instructiebijeenkomsten over dit onderwerp, in samenwerking met onder meer de VertalersVakschool, in Vlaanderen en Nederland

Literaire Vertaaldagen

De jaarlijkse Literaire Vertaaldagen blijven belangrijk voor het ELV, als vorm van expertisebevordering voor een grote groep vertalers en als netwerkmoment.

Acties 2016

- Inhoudelijke medewerking vanuit het ELV aan het programma van de Literaire Vertaaldagen 2016
- Financiële bijdrage, vergelijkbaar met voorgaande jaren

Adviesfunctie

Het ELV zal meer nog dan voorheen aanmoedigen dat vertalers, opleiders, uitgevers en beleidsmakers een beroep kunnen doen op de beschikbare expertise. Dat gebeurt al door de beantwoording van de vragen die vooral per mail binnenkomen, maar er zal worden nagedacht over welke vormen van advies kunnen worden aangeboden en hoe dit wordt gecommuniceerd.

Communicatie

Naast de website en andere hierboven genoemde vormen van communicatie zullen ook de overige communicatiemiddelen weer worden ingezet of geoptimaliseerd. Het gaat hierbij onder meer om de nieuwsbrieven en de verschillende social media. Er zal een nieuw communicatieplan worden geschreven, in afstemming met de afdelingen Communicatie van Taalunie, KUL en UU en de Letterenfonds. Hierin zal ook het persoonlijke contact met de verschillende stakeholders een belangrijk speerpunt zijn.

Acties 2016

- Nieuw communicatieplan
- Zes nieuwsbrieven
- Social media: updates op Facebook, Twitter, LinkedIn
- Presentaties bij andere opleidingen /instellingen
- Speciale focus op contact met uitgevers en redacteuren (opvolging bijeenkomst die door Mark Pieters in december 2014 voor het ELV werd georganiseerd)

Expertisecentrum Literair Vertalen

Universiteit Utrecht

Trans 10

NL-3512 JK Utrecht

+31 (0) 30 253 6026

literair.vertalen@uu.nl

www.literairvertalen.org

Het ELV is een partnerschap van de Taalunie, de KU Leuven en de Universiteit Utrecht, in samenwerking met het Nederlands Letterenfonds en het Vlaams Fonds voor de Letteren. Het ELV stelt zich ten doel een impuls te geven aan de kwaliteit van het literair vertalen in en uit het Nederlands.